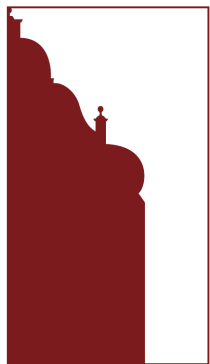

En barnedåb

- Af skagensmaleren Michael Ancher

Michael Ancher (1849-1927): *En barnedåb*, 1883-1888. Ribe Kunstmuseum

Ribe
Kunst
Museum

Laererhæfte
Til inspiration

Undervisningsmaterialet er udarbejdet på Skagens Museum i forbindelse med udstillingen *Til låns*. Her udstillede man mesterværker fra Ribe Kunstmuseum og den Hirschsprungske samling sammen med nogle af Skagens Museums egne mesterværker. Med tak til Skagens Museum tilbyder Ribe Kunstmuseum med dette materiale skoleklasser mulighed for at arbejde med Barsedåbsbilledet forud for et besøg på museet. Materialet giver også udblik til andre Skagens billeder, som var med på udstillingen *Til Låns*; disse billeder hænger dog ikke på Ribe Kunstmuseum.

EN BARNEDÅB

Billedet her er et af Michael Anchers hovedværker. Helga Catrine Ancher blev døbt i Skagen Kirke den 21. oktober 1883.

Fra venstre mod højre ses: Michael Ancher, hr. Mariager (sømand), Marianne Stokes (østrigsk-engelsk maler), P.S. Krøyer, John Brøndum (Anna Anchers bror), Anna Ancher, Helga, frk. Aividsen og præsten Oscar Boeck.

Ancher anvendte tre modeller til huemoren, der står bag Helgas hoved. Anna Anchers kusine, Ane Møller, stod model, og det er hendes ansigt man kan se på en af skitserne til billedet, der hænger på væggen til højre. Helene Christensen og Marie Møller blev også anvendt som model, men de ansigtstræk, der ses på det færdige værk tilhører husassistent frk. Aividsen.

Michael Ancher: *En barsedåb*. 1883-1888. Ribe Kunstmuseum

Alle personerne synes at stå stille som statuer, en fornemmelse der understreges af, at de næsten alle ses i profil. Kun Helga, der rækker ud mod præsten, skaber lidt bevægelse i billedet. Ancher har samlet den gule og blå farve forrest i billedet, mens fadderne og præsten er klædt i mørkt tøj, og vender blikket hen mod Anna og Helga. På denne måde fremhæves hovedpersonerne i billedet og beskuerens blik ledes hen mod dem.

Billedet blev udstillet i København i 1887, men Ancher var ikke helt tilfreds med det, og ændrede det efterfølgende flere gange. Datidens kunstkritikere var ikke enige om billedets kvalitet, og det fik blandede anmeldelser. I 1898 blev maleriet købt af Ribe Kunstmuseum.

Viggo Johansen: *Glade jul*. 1891. Den Hirschsprungske Samling

Personer fra venstre: Kirstine Munck (Marthas moster), Frits, Gerda, Lars, Bodil, Nanna, Martha, Ellen og Helene Christensen. Viggo Johansens figur kan ikke ses på billedet, men han sagde selv, at han var skjult bag træet.

Billedet blev påbegyndt i julen 1890 og blev færdigt i april året efter. Det er malet i familiens lejlighed i Amaliegade i København. Som foråret skred frem blev stuens vinduer dækket, stearinlysene blev tændt, og modellerne blev efter tur stillet op omkring træet, når Viggo skulle male. Efterhånden blev træet meget tørt, og nålene begyndte at falde af.

Viggo Johansen malede mange billeder af sin familie og blev kaldt "hjemmets maler". Han havde ikke noget atelier og malede som regel sine billeder foran motivet. Han er også blevet kaldt "lampelysmaleren", for han malede mange interiører, hvor eneste lyskilde er det begrænsede og ofte flimrende lys fra petroleumslamper eller stearinlys. I *Glade jul* er petroleumslampen slukket, og den eneste lyskilde i billedet er juletræets mange strålende lys. I marts kom den franske maler Paul Gauguin på besøg og tegnede med pastelkridt for Viggo Johansen, hvordan han skulle få juletræet til at lyse mere.

Billedet er et af Viggo Johansens mest folkekære motiver. Det blev udstillet første gang i København i 1891 og senere samme år i München. I 1893 var det med på Verdensudstillingen i Chicago. Tobaksfabrikant Heinrich Hirschsprung købte billedet i 1894.

DEN RELIGIØSE VÆKKELSE

Som kontrast til den glade og uhøjtidelige jul i Viggo Johansens billede står Michael Anchers store gruppeportræt, *Juledag 1900*, hvor man ser Marie, Hulda og Ane Hedvig Brøndum samt Helga og Anna Ancher. I modsætning til Johansens billede er her ingen forventningsfulde ansigter og i stedet for at være en diskret tilskuer, bliver vi konfronteret med de fem kvinders spørgende blikke. Vi har afbrudt dem midt i noget. Den opslåede bibel på bordet understreger det højtidelige og alvorfulde i situationen. Anna Anchers mor og hendes søstre var meget religiøse, men det var Anna og Michael Ancher ikke.

Anna Ancher skildrede omkring 1900 skagboernes religiøse liv, mens de andre skagensmalere hovedsageligt malede de heroiske fiskere, landskabet eller lokalbefolkningens daglige liv. Kun ganske få af de andre skagensmalere har malet billeder af kirkelige handlinger eller bibelske motiver. Hovedparten af Anna Anchers gengivelser af skagboernes religiøse skikke er kendetegnet ved at fokusere på tilhørerne/kirkegængerne, der i alle hendes malerier virker lukkede og koncentrerede på samme tid, hvad enten de befinder sig på Fyrbakken til missionsmøde eller i kirken.

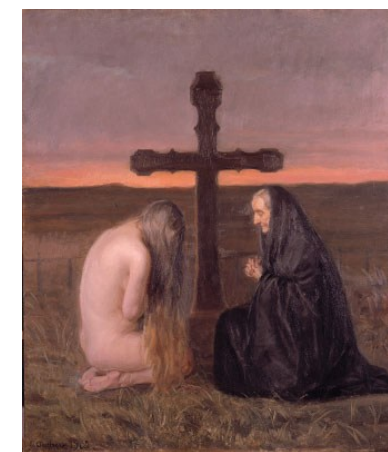
Maleriet *Sorg* er det eneste værk fra Anna Anchers hånd, der ikke tager udgangspunkt i en konkret oplevet verden. Hun har selv fortalt om billedets tilblivelse: "Saaledes gik jeg en Tid og manglede Motiver. Jeg tænkte Dag og Nat. Saa en Nat havde jeg en Drøm. Jeg saa under et Kors paa en Kirkegaard en Moder og Datter mødes. Moderen knælede og Datteren bøjede sig over hende. Den ene var gaaet bort. Dette Møde paa Kirkegaarden stod lyslevende for mig, og næste Dag tog jeg saa fat paa at male det."

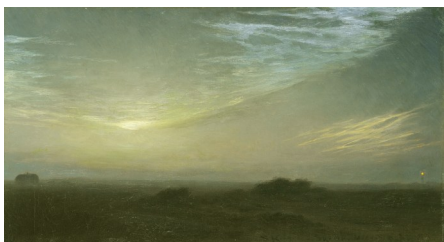
Michael Ancher: *Juledag 1900*. 1903. Skagens Museum

Anna Ancher: *Et missionsmøde*.
1903. Skagens Museum

Anna Ancher: *Sorg*. 1902.
Skagens Museum

P.S. Krøyer: *Fra heden nord for Skagen. Midnat 6. juli 1886.*
Skagens Museum

P.S. Krøyer: *En hvid båd i strandkanten. Lys sommeraften. 1895.*
Skagens Museum

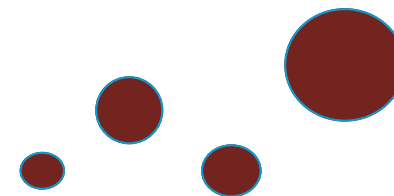
P.S. Krøyer: *Sommeraften på Skagen Sønderstrand. 1893.*
Skagens Museum

BLÅNENDE SOMMERAFTNER

P.S. Krøyer fik idéen til *Sommeraften på Skagen Sønderstrand* i 1892 i forbindelse med et middagsselskab, der blev holdt i Krøyers Hus i Vesterby. Efter midt dagen gik gæsterne ned til vandet, og Anna Ancher og Marie Krøyer gik en tur langs stranden. Billedet er malet på Skagen Sønderstrand omtrent der, hvor Klitgården ligger i dag. Krøyer malede flere skitser og optog flere fotografier, før han var helt tilfreds med kompositionen. Krøyer har malet flere værker, hvor han skildrer den "blå time", og han var ikke den eneste kunstner i slutningen af 1800-tallet, der malede blåtonede malerier. Flere af periodens kunstnere var nemlig optagede af at male stemningsfulde malerier i blå nuancer.

Billedet blev udstillet i München og Paris i 1895, hvor det fik gode anmeldelser. Krøyer blev især rost for sin evne til at gengive den specielle stemning, der blev forbundet med den blå time. Samme år blev det købt af Lilli Lehmann-Kalisch, en af tidens berømte tyske operasangerinder, og billedet forblev ukendt for offentligheden, indtil det i 1978 blev solgt på auktion for 520.000 kr. Dette var dengang det højeste bud for et billede af skagensmalerne nogensinde. Billedet blev købt af den tyske forlægger Axel Springer, der dog forærede det til Skagens Museum mod at han skulle eje det i 20 år. Springer døde i 1985, og året efter forærede hans enke billedet til Skagens Museum.

5

SANKT HANSBLUS PÅ SKAGEN STRAND

Fra venstre mod højre: Walter Schwartz (siddende), Vibeke Krøyer, ingeniør Valdemar Triepcke (Marie Krøyers bror), borgmester Otto Schwartz, forfatter Alba Schwartz, Michael Ancher, Degn Brøndum, Anna Ancher, Henny Brodersen, postmester B.A. Schröder, fru Schröder, Holger Drachmann, Soffi Drachmann, den svenske komponist Hugo Alfvén, Marie Krøyer, fru Jürgensen, kæmner J.F. Brodersen, rednings-formand P.K. Nielsen (styrer bålet), Laurits Tuxen og Frederikke Tuxen. Hver enkelt kunstner eller repræsentant fra borgerskabet kan udpeges med navn, mens fiskerkonerne og børnene forbliver anonyme.

Billedet er et portræt af kunstnerkoloniens medlemmer anno 1906, og er et af de få fællesskabsbilleder, hvor lokalbefolkningen blander sig med

kunstnerne og andre repræsentanter fra Skagens bedre borgerskab. Angiveligt var det skagensmalerne, der genindførte den hedenske skik med at fejre Sankt Hans ved at afbrænde bål. Selve bålet ligner ikke de Sankt Hansbål, man laver i dag, idet man dengang stablede to til tre tøjretønder oven på hinanden og satte ild til dem. På den måde skygger bålet ikke for personerne omkring bålet. Bålet er placeret på Skagen Sønderstrand. Øverst til venstre i billedet kan man skimte det grå fyr med lyskeglen, mens månen er placeret på himlen i billedets højre side.

Allerede i 1892 påbegyndte Krøyer den første skitse til maleriet, men grundet andre opgaver og sygdom blev billedet først færdigt 14 år senere. Krøyer var gennem hele sit liv fascineret af ild: han havde set Vesuv i udbrud og skitseret lavastrømmen i et brev til sin bror, og han beklagede, at han ikke så Christiansborg, da det nedbrændte i 1884.

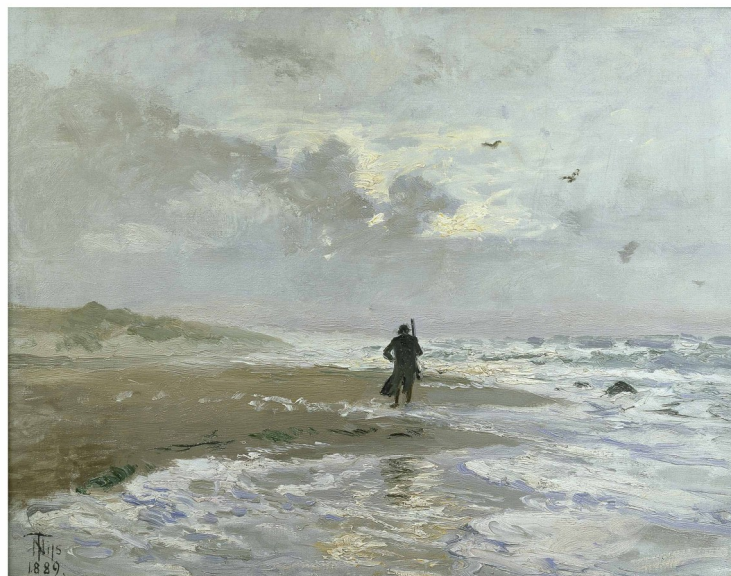
P.S. Krøyer: Sankthansblus på Skagen strand. 1906.
Skagens Museum

DET VILDE VEJR

Selv om de fleste forbinder Skagen med blånende sommeraftner eller solskinsdage har flere skagensmalere skildret et ganske andet vejr. I 1870'erne var det moderne blandt franske malere at male gråvejr, og flere af skagensmalerne kopierede denne tendens i deres malerier. Foruden Sønderstrand, der lå tæt på Brøndums Hotel og derfor var et yndet motiv, malede skagensmalerne naturligvis også Grenen. Michael Ancher, Holger Drachmann og Thorvald Niss har her hver især skildret Grenen på forskellige tidspunkter og understreger på forskellig vis naturens storhed. I Niss' billede er det den rygvendte silhuet med geværet over skulderen, der vandrer ud på Grenen, mens det er de flyvende måger i Anchers billede og de to have, der mødes i et voldsomt skumsprøjt, der fremhæver naturens kræfter. I Drachmanns maleri er der mere stille vejr.

Thorvald Niss besøgte Skagen første gang i 1887 og vendte siden gentagne gange tilbage. I 1887 stod han model for Krøyer til billedet *Hip, hip, hurra!* Niss fik betegnelsen "efterårsmaler", fordi han ofte malede naturen på denne årstid. I slutningen af 1880'erne og frem begyndte han at male flere marine- og strandbilleder ofte med små rygvendte personer, der næsten forsvinder i landskabets storhed.

Fra januar til maj 1905 var Niss i Skagen for sidste gang, og han døde få dage efter sin hjemkomst til København. Anna og Michael Ancher deltog i hans begravelse i Hillerød.

Thorvald Niss: *Strandparti. Grenen. Skagen.*
1889. Den Hirschsprungske Samling

7

Holger Drachmann: *Skagens Gren.*
2. februar 1907.
Skagens Museum

Michael Ancher: *Skagens Gren.*
1923. Skagens Museum

Anna Ancher: *To gamle, der plukker måger.*
Ca. 1883. Den Hirschsprungske Samling

Michael Ancher: *Blinde Kristian som barnepige.* 1885.
Den Hirschsprungske Samling

Anna Ancher: *Bonatzi med hanen.*
(1906). Skagens Museum

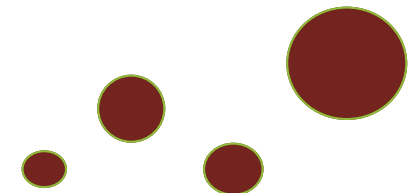
ANNA OG MICHAELS MODELLER

Blinde-Kristian hed Kristian Frederiksen (1812-89) og boede i Østerby i et af de yderste huse nær Fyrbakken. Flere af skagensmalerne heriblandt Michael Ancher og Viggo Johansen har malet flere billeder af Blinde-Kristian eller Fattig-Kristian, som han også blev kaldt. Ancher påbegyndte sin serie af "Fyrbakkebilleder", som de blev kaldt, i 1880 og han afsluttede serien fem år senere.

Blinde-Kristian ved vuggen er Anchers sidste billede af Blinde-Kristian ved Fyrbakken i denne serie. I et brev til Krøyer beskriver Ancher hvordan han har været inspireret af den franske maler Jean-François Millet (1814-75). Christian Krohg malede i 1883 flere billeder af en mor eller en bedstefar ved et barns vugge, der også kan have inspireret Ancher.

Plukning af fjerkræ var et motiv, der fascinerede Anna Ancher, og der kendes mere end ti værker, hvor hun har beskæftiget sig med dette emne. Motivet er en del af en lang billedtradition, der går helt tilbage til 1600-tallets nederlandske genremaleri. Et af de første motiver malede Anna Ancher i 1883, hvor hun har gengivet skagboerne Lars Gaihede og Helene Lønstrup (kaldet gamle Lene) i færd med at plukke måger. Det rum som de sidder i, er det samme rum, der er gengivet på Anna Anchers billede Pigen i køkkenet, der hænger på væggen overfor.

Josef Bonatzi (1845-1913) var en bøhmisk skomager, der kom til Skagen i 1882. Han boede i et gammelt faldefærdigt hus i Østerby. Han blev pga. sit aparte udseende og sin enkle levevis en turistattraktion i sig selv. Da han døde var det en landsdækkende nyhed, og samme år blev hans hus brændt som Sankt Hansbål.

NIELS PEDERSEN MOLS

Niels Pedersen Mols fik sit gennembrud i 1886. I 1898 føjede han Mols til sit efternavn for at angive, hvor han var født. Han besøgte Skagen første gang i 1891 og kom tilbage flere gange i løbet af 1890'erne. Han var landskabs- og figurmaler og er især kendt for sine malerier af dyr. Han malede både i Skagen og Kandestederne, hovedsageligt ved stranden. Hans billeder fra stranden ved Kandestederne kredser om temaet: redningsbåden, der køres ud, trukket af heste. På væggen overfor ses tre af hans studier til det store maleri Mens redningsbåden er ude, der hænger på Randers Kunstmuseum.

På dette billede skildrer Mols efterårets komme, der understreges af den lave sol og de lange skygger. Længslen både efter frihed og måske også efter bedre vejr og andre horisonter symboliseres ved de tamme gæs, der forgæves prøver at flyve efter vildgæssene.

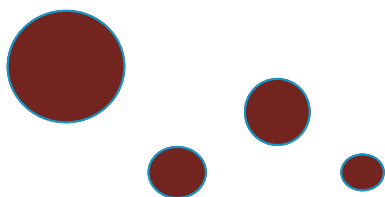
I oktober 1894 skrev Mols om sit ophold i Kandestederne: "Jeg er egentlig ikke endnu synderlig glad, og bliver det vel aldrig om der ikke indtræder nogen stærk Forandring i min Livsførelse; men ulykkelig er jeg heller ikke ... tilgiv alt dette 'triste', men Efteraaret fører det med sig; der er Dage hvor Klitterne giver mig samme Stemning som jeg kjender fra gamle Kirkegaarde – Men saa er der jo igjen Dage som er aldeles betagende deilige – naar det er stille og Solen rigtig gennemvarmer én."

*N.P. Mols: To heste. Kandestederne. 1892.
Den Hirschsprungske Samling*

*N.P. Mols: Fiskerfolk. Kandestederne. 1892.
Den Hirschsprungske Samling*

*N.P. Mols: Fire heste. Kandestederne. 1892.
Den Hirschsprungske Samling*

DAGLIGDAGENS GØREMÅL

Her ses Anna Anchers hovedværk *Pigen i køkkenet*, der skildrer en rygvendt kvinde i færd med at ordne grøntsager. Foran hende skjuler et gardin for udsigten og for verden udenfor, men lyset strømmer uhindret ind i rummet. Der er stort set ingen fortælling i billedet, og det er lyset, der er den egentlige hovedperson. Anna Ancher var meget optaget af at skildre forskellige lysvirkninger. Motivet er sandsynligvis malet i familien Anchers eget køkken i Havehuset, hvor de boede fra 1880-84. På skitsen til billedet er lyset ikke nær så intenst, og hun har ligeledes malet et lille barn til højre ved døren.

I sit arbejde med motivet har Anna Ancher måske også været inspireret af Viggo Johansens maleri af sin hustru, Martha, der står i køkkenet i *Madam Bendsens Hus* og ordner blomster. Hendes mørke kjole er afstemt efter de blågrønne nuancer, der ses i rummet. Både Anna Ancher og Johansen har været inspireret af nederlandsk 1600-tals maleri, hvor man ofte ser anonyme kvinder optaget af husligt arbejde.

Her ses et af Michael Anchers hovedværker *Figurer i et landskab*. På billedet ses Blinde-Kristian og Tine Nordmand (1866-1949), der sidder nær Fyrbakken. Tine vinder garn mens Blinde-Kristian sidder og hviler sig. Der er højt solskin i billedet, og det stærke lys understreges af den stærke lyserøde farve i Tines bluse og den kraftige grønne farve, Ancher har anvendt til marehalmen. De to figurer danner en solid trekantskomposition, der rager op over det fladstrakte hedelandskab i baggrunden.

Michael Ancher: *Figurer i et landskab. Blinde Kristian og Tine i sandet*. 1880. Den Hirschsprungske Samling

Anna Ancher: *Pigen i køkkenet*. 1883 og 86.
Den Hirschsprungske Samling

10

